

Med *Passage 70* har vi fornøjelsen af at præsentere ti artikler om aktuelle syn på litteratur og kunst, der betyder noget. Hver for sig udfordrer artiklerne gængse opfattelser af tekster og tanker; samlet set vidner de både om generelle tendenser og om mangfoldighederne i tidens æstetisk interesserede litteratur-, kultur- og kunststudier. Genstandsfeltet spænder vidt, ofte helt ned i den enkelte artikel, med læsninger af alt fra dugfriske dokumentarprogrammer og happenings til kanoniserede filosofiske klassikere; fra lyrik til eksperimenterende prosa. Teoretisk og metodisk er billedet også sammensat. Det er præget af nysgerrighed og åbenhed over for tilgange, som bevæger sig på tværs af traditionelle fagskel.

Nielsen og Mikkel Krause Frantzen stiller i deres spaltede tekst spørgsmålet "Hvad taler vi om, når vi taler om Thomas Bernhard?" Gennem tekstens to spor kommunikerer de deres læseoplevelser af den i mange henseender svært håndterlige østriger. I forsøget på at indkredse, hvad det er, som får os til at grine, og som berører os hos Bernhard, behandler de skriftstemmen, selvmordet, sandheden, misantropien, melankolien og manien.

I artiklen "ESKE, NATURLIGVIS!" udfører Martin Gregersen og Tobias Skiveren en klassisk litteraturhistoriografisk manøvre, idet de henter et forfatterskab frem fra en uretfærdigt marginaliseret position. Gennem tekstnære observationer sammenholdt med brede geopolitiske strømninger bestemmes Eske K. Mathiesen som økoerotiker. Han indplaceres i forhold til økopoetiske og naturerotiske strømninger i dansk litteraturhistorie og samtidig gives en forklaring på hans marginaliserede status i en generel udgrænsning af økopolitiske forhold.

Med teoretisk afsæt i Roland Barthes' forelæsningsrække om *Det neutrale* på Collège de France i 1977-78, hvor han forstår dette som "alt det, der forstyrrer paradigmet", argumenterer Jonatan Leer i artiklen "Mod en neutral seksualitet!" for, at Barthes kan betragtes som queerteoretiker *avant la lettre*. Argumentationen er baseret på en læsning af Barthes' selvbiografi *Roland Barthes par Roland Barthes* fra 1975, der læses som et forsøg på at forstyrre de paradigmer, som styrer den herskende forståelse af køn og seksualitet. Herved tilbyder den en forestilling om et seksuelt utopia i form af en neutral seksualitet hinsides en binær opfattelse af køn og seksualitet.

I artiklen "En koncessionsløs tekst" tager Jørn Erslev Andersen fat i Dostojevskijs kanoniserede roman *Idioten*. Ved at karakterisere den som anti- og procesroman åbner han for romanens virvar af fortællerstemmer, det processuelle portræt af hovedpersonen og de mange intertekstuelle referencer, der aldrig finder en stabil situation. I dialog med den enorme receptionshistorie, romanen har trukket med sig, diskuterer Erslev begreberne anti-, proces- og dannelsesroman op imod hinanden og forholder sig til den måde, værket er blevet relateret til de forskellige begrebsliggørelser og genrepåhæftninger. I en sammenligning med især Flauberts næsten samtidige *Madame Bovary* demonstrerer han, hvordan *Idioten* har og fortjener en særskilt æstetikhistorisk placering.

Ved at stille skarpt på filmen *I am Fiction* tager Louise Brix Jacobsen, Rikke Andersen Kraglund og Henrik Skov Nielsen udfordringen op fra et nyt kulturelt ar-

tefakt, hvis genrevægning, etiske egensindighed og pivåbne grænser mellem liv, dokumentation og opspind gør det eksemplarisk for en udpræget tendens i tidens kunst. Max Kestners film *I am Fiction* skildrer den meget omtalte retssag mellem på den ene side Thomas Skade-Rasmussen Strøbech og på den anden side Helge Bille Nielsen og Gyldendal om retten til fremstillingen af Strøbechs liv. Artikelforfatterne anskuer filmen gennem et fikcionalitetsperspektiv, der undersøger, hvordan den udfordrer grænserne og mulighederne for fikcionaliteten både gennem en afsender- og modtageroptik.

I “Den emotive metro” giver Troels Hughes Hansen et nyt blik på Louis-Ferdinand Célines forfatterskab gennem en læsning af hans *Tyskertriologi* som vidnesbyrdlitteratur. Artiklen forfølger en læsning, der til trods for den store reception af Célines forfatterskab kun tidligere er blevet strejft. Med inddragelse af de store skikkelser inden for vidnesbyrdlitteraturen – Primo Levi, Giorgio Agamben og Valerio Ferme – argumenterer artiklen for, at Céline gennem en bevidst brug af delirisk fortællermodus retter en følelsesmæssig appel til læseren for på den måde at italesætte den eksileredes stemme på en anden måde end den officielle historieskrivning.

Tue Løkkegaard analyserer i artiklen “En appel til erindringen” Georges Perecs *Je me souviens* og dens 480 hverdagslige erindringer i forhold til Perecs begreb om “det infra-ordinære” og kollektiv erindring. Gennem en bestemmelse af det hverdagslige som et på én gang personligt og fælles erfaringsrum forstår Løkkegaard Perecs bog som en demonstration af det hverdagsliges potentiale og dets betydning for subjektiveringsprocesser.

Julie Nørgaard og Camilla Møhring Reestorffs artikel aktualiserer aspekter af Søren Kierkegaards æstetiske tænkning. Gennem en læsning af Kierkegaard som antifilosof foreslår forfatterne et nyt blik på den allestedsnærværende debat om national identitet og global migration i en læsning af TV-dokumentaren “Gør Danmark Dansk”, vist på DR1 i 2012.

Mads Rosendahl Thomsen bruger sin overskrift “Meget fjern læsning” til at signalere både tilknytning og afstand til den metode, der gav institutionaliseret litteraturlæsning sin moderne skæbne, nemlig nykritikkens såkaldte *close reading*. *Digital humanities* giver litteratur- og kulturforskeren nye udfordringer og muligheder for andre former for læsestrategier. Blandt udfordringerne er fænomenet Big Data – store datamængder skabt via digitalisering. Thomsen demonstrerer ud fra Googles digitaliserede bogmængde ved hjælp af Googles eget værktøj, Ngrams nogle af de muligheder, der er for at trække nye litteraturhistoriske svar og spørgsmål gennem landvindinger inden for *digital humanities*.

Endelig bringer vi Mo Yans tekst “Sult og ensomhed er kilden til min skrift”, som er en oversættelse af en forelæsning på kinesisk, han holdt på Stanford Universitet i 2000, 12 år før hans kontroversielle tildeling af nobelprisen. I foredraget beskriver han med underfundig humor, hvorfor han blev forfatter, og som titlen antyder, skyldtes det hans særlige opvækst præget af sult og ensomhed. Teksten synes at gøre kritikken af hans nobelpris, af hans manglende politiske engagement og systemoppebærende praksis, mindre berettiget.

Numret rundes af med Per Øhrgaards anmeldelse af Birgit Erikssons *Moderne dannelse. Goethes Wilhelm Meister og dannelsesromanens aktualitet*.

